

Ukázka práce pomocí metody **čtení s přemýšlením nahlas** nad Skácelovou Uspávkou se studánkou – pro potřeby předmětu Literatury pro děti II. sepsala Š. Klumparová

Uspávanka se studánkou

Tohle mi dneska, abys spala,
studánka jedna povídala,
když jsem se zeptal, jestli ví,
kde vlastně hvězdy za dne spí.

„Jsem důlek čisté svěží vody
a postýlka hvězd stříbrná,
napít se plaché laně chodí
za horkých nocí z mého dna.

A na cestu jim hvězdy svítí,
aby se nemusely bát,
a až je ráno a den bílý,
do studánky jdou hvězdy spát.“

A studánka, ta nikdy nelže,
protože každá lidská lež
v studánce malé utopí se,
i když je velká jako věž...

Jan Skácel

Uspávanka se studánkou

Přijde mi zajímavé, že autor nenazval svou báseň ukolébavkou, ale uspávkou. Zajímá mě, zda v básni nějak zúročí, že pro název vymyslel nové slovo – uspávanka. Jak studánka souvisí se spaním? S usínáním?

Tohle mi dneska, abys spala,
studánka jedna povídala,
když jsem se zeptal, jestli ví,
kde vlastně hvězdy za dne spí.

Zdá se mi, že zde dochází k rozhovoru dospělého (pravděpodobně tatínka) s dítětem (pravděpodobně dcerou). Je navozena scéna večerního uspávání a vyprávění na dobrou noc. Studánka je v básni (stejně jako hvězdy) personifikována. Předpokládám, že v básni se bude hledat odpověď na „dětskou“ otázku, kam chodí hvězdy spát, že ji bude zodpovídat studánka. Líbí se mi, jak si básník ve druhém verši hraje se slovosledem (nejspíš kvůli rytmu a rýmu) : neřekne, povídala jedna studánka, ale studánka jedna povídala.

Ukázka práce pomocí metody **čtení s přemýšlením nahlas** nad Skácelovou Uspávkou se studánkou – pro potřeby předmětu Literatury pro děti II. sepsala Š. Klumparová

„Jsem důlek čisté svěží vody
a postýlka hvězd stříbrná,
napít se plaché laně chodí
za horkých nocí z mého dna.

V této sloce začíná promluva studánky. Zaujalo mě, k čemu autor studánku přirovnává, že v souvislosti s ní používá slova zdrobnělá – důlek, postýlka. Jsou to slova z dětského světa, připomínají nám, že studánka bývá malá, ale přesto se v ní mohou v noci zračit hvězdy a může být zdrojem čisté pitné vody. Laně mi připomínají známou báseň o J. V. Sládka o Křišťálové studánce. Myslím, že Skácel počítal s tím, že ji český čtenář bude znát, možná chtěl, aby si pomocí tohoto odkazu čtenář připomněl její náladu.

A na cestu jim hvězdy svítí,
aby se nemusely bát,
a až je ráno a den bílý,
do studánky jdou hvězdy spát.“

Zde ještě více vynikne, že u studánky se cítíme bezpečně, že je to příjemné místo nejen pro laně (soudím tak např. z verše „aby se nemusely bát“), zde je rozvíjen motiv studánky jako postýlky pro hvězdy (místa, kde se většina z nás cítí dobře).

A studánka, ta nikdy nelže,
protože každá lidská lež
v studánce malé utopí se,
i když je velká jako věž...

A zde opět promlouvá ten, kdo promlouval na začátku. A protože chce nejspíše dodat svým slovům na věrohodnosti, dodává: „A studánka ta nikdy nelže“ – zároveň se mi zdá, že zde se studánka uplatňuje jako symbol čistoty, nejen tělesné, ale hlavně té vnitřní. Mohlo by to souviset s tím, že do studánky se můžeme dívat jako do zrcadla, dá nám nahlédnout naše činy, před ní/před zrcadlem se nelze přetvařovat. Napadá mě také, že před spaním se člověk potřebuje vnitřně očistit, vypořádat se s odžitým, aby se mu dobře spalo. Aby mohl spát, jako když ho do vody hodí.

Jan Skácel